

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету
Савицька Інна Миколаївна
«_____» _____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації
Протокол № 13 від 16.05.2024 р.
Завідувач кафедри
Культенко Валентина Павлівна

“РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОП «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»
Гарант ОП
Білан Сергій Олексійович

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ЦИВІЛІЗАЦІЙ ТА
МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ»**

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Факультет (ННІ) гуманітарно-педагогічний

Розробник доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, д-р. політ. наук

Гольцов А. Г.

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни Теорія міжнародних відносин, цивілізацій та міжнародні конфлікти

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</i>	
Освітня програма	<i>«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	2 екзамени	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
I частина		
Рік підготовки (курс)	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	<i>25 год.</i>	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>3 год.</i>	
II частина		
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	4	4
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	<i>20 год.</i>	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Теорія міжнародних відносин, цивілізацій та міжнародні конфлікти» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти наукових знань щодо теоретичних засад міжнародних відносин, сутності цивілізаційного підходу до пізнання історії людства, а також виникнення та розвитку міжнародних конфліктів; формування вмій та навичок студентів проводити дослідження проблем міжнародних відносин, міжнародних конфліктів із використанням сучасних політичних теорій та концепцій.

Завдання:

- засвоєння студентами теоретико-методологічних засад дослідження міжнародних відносин;
- усвідомлення здобувачами вищої освіти сутності основних теорій міжнародних відносин і цивілізацій, їхнього історичного розвитку;
- розуміння студентами сучасного стану теоретичних досліджень міжнародних відносин, природи та джерел політики держав на міжнародній арені, а також генезису та розвитку міжнародних конфліктів;
- формування вмій та навичок аналізувати стан теоретичні концепції міжнародних відносин та цивілізацій, причини виникнення міжнародних конфліктів, визначати тенденції розвитку міжнародних процесів;
- розвиток здатностей виявляти актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин, сучасних конфліктів на міжнародній арені, пропонувати шляхи їх врегулювання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні положення найбільш авторитетних у минулому і в нинішній час теорій міжнародних відносин;
- провідні методологічні підходи до вивчення міжнародних відносин та конфліктів;
- сутність цивілізаційного підходу до вивчення історії людства та його сучасного розвитку; основні положення провідних цивілізаційних теорій;
- основні засади теоретичного вивчення міжнародних конфліктів, їхні типізації, шляхи врегулювання;
- актуальні проблеми та тенденції розвитку політичних процесів на міжнародній арені, найбільш конструктивні підходи до розв'язання міжнародних конфліктів;

вміти:

- застосовувати теоретичні знання з дисципліни для аналізу міжнародних ситуацій і процесів;
- аналізувати основні особливості провідних теорій міжнародних відносин, визначати доцільність їх застосування для вивчення сучасних процесів на міжнародній арені;
- характеризувати основні положення найбільш авторитетних цивілізаційних теорій, виявляти можливості їх використання для дослідження сучасних процесів на міжнародній арені;
- визначати та оцінювати актуальні проблеми виникнення міжнародних конфліктів;
- виявляти актуальні проблеми виникнення міжнародних конфліктів у світі, пропонувати конструктивні шляхи їх розв'язання;

- характеризувати міжнародні конфлікти з погляду національних інтересів України, визначати роль України в їх врегулюванні.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

PH03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

PH09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

І частина

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	13	14		
Змістовий модуль 1. Основні теорії міжнародних відносин														
Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наукова та навчальна дисципліна	1-2	9	2	4			3							
Тема 2. Методологія та методика досліджень міжнародних відносин	3	8	1	4			3							
Тема 3. Учасники міжнародних відносин, їхні цілі та інтереси	4-5	9	2	4			3							
Тема 4. Виникнення та розвиток теорій міжнародних відносин	6-7	9	2	4			3							
Тема 5. Сучасні теорії та концепції міжнародних відносин	8-9	9	2	4			3							
Разом за змістовим модулем 1		44	9	20			15							
Змістовий модуль 2. Міжнародні відносини в сучасному світі														
Тема 6. Види та форми міжнародних відносин	10-11	8	2	2			4							

Тема 7. Міжнародні системи	12-13	9	2	4			3						
Тема 8. Глобалізація міжнародного середовища	14-15	9	2	4			3						
Разом за змістовим модулем 2		26	6	10			10						
Усього годин		70	15	30			25						

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія міжнародних відносин як наукова та навчальна дисципліна	2
2	Методологія досліджень міжнародних відносин	2
3	Основні методи досліджень міжнародних відносин	2
4	Учасники міжнародних відносин	2
5	Цілі та інтереси акторів міжнародних відносин	2
6	Виникнення теоретичних засад дослідження міжнародних відносин	2
7	Розвиток теорій міжнародних відносин	2
8	Неореалізм та неолібералізм у дослідженнях міжнародних відносин	2
9	Сучасні напрями досліджень міжнародних відносин	2
10	Основні види міжнародних відносин	2
11	Основні форми міжнародних відносин	2
12	Системна теорія міжнародних відносин	2
13	Міжнародні системи	2
14	Глобалізація в сучасному світі	2
15	Геополітичний вимір глобалізації	2
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Теорія міжнародних відносин як наукова та навчальна дисципліна	3
2	Методологія та методика досліджень міжнародних відносин	3
3	Учасники міжнародних відносин, їхні цілі та інтереси	3
4	Виникнення та розвиток теорій міжнародних відносин	3
5	Сучасні теорії та концепції міжнародних відносин	3
6	Види та форми міжнародних відносин	4
7	Міжнародні системи	3
8	Глобалізація міжнародного середовища	3
	Разом	25

II частина

2. Програма та структура навчальної дисципліни для: – повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Основи теорії цивілізацій														
Тема 1. Цивілізація. Виникнення й розвиток цивілізаційних студій	1	5	2	2			1							
Тема 2. Теорія культурно-історичних типів М.°Данилевського	2	5	2	2			1							
Тема 3. Культурно-цивілізаційна теорія О.°Шпенглера	3	5	2	2			1							
Тема 4. Цивілізаційна теорія А. Дж. Тойнбі	4	6	2	2			2							
Тема 5. Теорія «зіткнення цивілізацій» С.°Гантінгтона	5	6	2	2			2							
Тема 6. Сучасні цивілізаційні теорії	6	6	2	2			2							
Разом за змістовим модулем 1		33	12	12			9							
Змістовий модуль 2. Міжнародні конфлікти														

Тема 7. Теоретичні основи вивчення міжнародних конфліктів	7	5	2	2			1						
Тема 8. Типи міжнародних конфліктів	8	5	2	2			1						
Тема 9. Динаміка міжнародних конфліктів	9	5	2	2			1						
Тема 10. Врегулювання міжнародних конфліктів	10	5	2	2			1						
Тема 11. Сучасні міжнародні конфлікти	11	5	2	2			1						
Тема 12. Міжнародні конфлікти на пострадянському просторі	12	6	2	2			2						
Тема 13. Міжнародні конфлікти на Близькому Сході	13	6	2	2			2						
Тема 14. Міжнародні конфлікти в Південній Азії та Африці	14	5	2	2			1						
Тема 15. Діяльність ООН щодо врегулювання міжнародних конфліктів	15	5	2	2			1						
Разом за змістовим модулем 2		47	18	18			11						
Усього годин		80	30	30			20						

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назватеми	Кількість годин
1	Цивілізація. Виникнення й розвиток цивілізаційних студій	2
2	Теорія культурно-історичних типів М.°Данилевського	2
3	Культурно-цивілізаційна теорія О.°Шпенглера	2
4	Цивілізаційна теорія А. Дж. Тойнбі	2

5	Теорія «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона	2
6	Сучасні цивілізаційні теорії	2
7	Теоретичні основи вивчення міжнародних конфліктів	2
8	Типи міжнародних конфліктів	2
9	Динаміка міжнародних конфліктів	2
10	Врегулювання міжнародних конфліктів	2
11	Сучасні міжнародні конфлікти	2
12	Міжнародні конфлікти на пострадянському просторі	2
13	Міжнародні конфлікти на Близькому Сході	2
14	Міжнародні конфлікти в Південній Азії та Африці	2
15	Діяльність ООН щодо врегулювання міжнародних конфліктів	2
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цивілізація. Виникнення й розвиток цивілізаційних студій	1
2	Теорія культурно-історичних типів М.°Данилевського	1
3	Культурно-цивілізаційна теорія О.°Шпенглера	1
4	Цивілізаційна теорія А. Дж. Тойнбі	2
5	Теорія «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона	2
6	Сучасні цивілізаційні теорії	2
7	Теоретичні основи вивчення міжнародних конфліктів	1
8	Типи міжнародних конфліктів	1
9	Динаміка міжнародних конфліктів	1
10	Врегулювання міжнародних конфліктів	1
11	Сучасні міжнародні конфлікти	1
12	Міжнародні конфлікти на пострадянському просторі	2
13	Міжнародні конфлікти на Близькому Сході	2
14	Міжнародні конфлікти в Африці	1
15	Діяльність ООН щодо врегулювання міжнародних конфліктів	1
	Разом	20

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4820§ion=6>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій. Київ : ВД «Персонал», 2018. 366 с.
2. Гетьманчук М. П. Теорія міжнародних відносин: термінол. слов. / М. П. Гетьманчук, О. С. Івахів, О. В. Кукарцев та ін. ; ред. М. П. Гетьманчук. – Л.: Тріада плюс, 2017. 317 с.
3. Гнасевич Н. В. Опорний конспекти лекцій з дисципліни «Теорія міжнародних відносин». Тернопіль, 2018. 163 с.
4. Горбатюк Т. В., Данилова Т. В. Теорія цивілізацій та гуманітарні проблеми людства : монографія. Ніжин: Видавець пп Лисенко М.М., 2015. 640 с.
5. Історія і теорія світових цивілізацій : підручник / І. В. Довжук, В. Б. Попов, А. І. Атоян та ін. Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2012. 1087.
6. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навч. посіб. Київ : Либідь, 2019. 352 с.
7. Капітоненко М. Г. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги XXI століття, 2019. 272 с.
8. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні відносини ХХ століття : навч. посіб. Київ : ФАДА, ЛТД, 2019. 323 с.
9. Мальський М. З. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право : навч. посіб. / ред. М. З. Мальський, Ю. М. Мороз. Київ : Знання, 2018. 464 с.
10. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин : підручник. 4-те вид., перероб. і доп. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка ; Київ : Знання, 2018. 407 с.
11. Мателешко Ю. П. Теорія міжнародних відносин: навч. посіб. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 156 с.
12. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / В. А. Манжола, О. А. Коппель, М. Г. Капітоненко та ін.; кер. авт. кол. О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. Київ : Київський університет, 2009. 601 с.
13. Недбай В. В. Світова політика сучасності: навч. посіб. Миколаїв: Швець В. Д., 2018. 237 с.
14. Основи теорії міжнародних відносин : навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, М. В. Здорова та ін. Львів : Вид-во «Львівська політехніка», 2019. 244 с.
15. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства: навч. посіб. Київ : Либідь, 2016. 360 с.
16. Павлов О. І. Тенденції розвитку цивілізацій у контексті глобалізації: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2019. 288 с.
17. Рафальський О. О., Самчук З. Ф. Цивілізаційні перехрестя сучасного суспільства. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 688 с.
18. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2015. 556 с.
19. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. – Х.: Право, 2016. – 538 с.
20. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин : навч. посіб. / В. Ф. Цимбалістий. Львів : Новий Світ-2000, 2019. 360 с.

Допоміжні

21. Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 256 с.
22. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. Київ : Знання, 2018. 246 с.
23. Дністрянський М. С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 111 с.
24. Еволюція світ-системи глобалізму (Стратегічні імперативи співрозвитку) : кол. монографія / О. Г. Білорус, О. В. Гаврилук, О. В. Зернецька та ін. ; кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2014. 429 с.
25. Зленко А. М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України / за ред. В. А. Манжолі. Київ : Київський університет, 2008. 379 с.
26. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики ХХ – початок ХХІ століття : навч. посіб. / В. Ф. Салабай, І. Д. Дудко, М. В. Борисенко, М. П. Чуб. Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2006. 368 с.
27. Історія цивілізації. Україна. Т. 1. Від кіммерійців до Русі / укл. М. Ю. Відейко. Харків : Фоліо, 2020. 586 с.
28. Камінський Є. Є. Світ переможців і переможених. Міжнародні відносини і українська перспектива на початку ХХІ століття. Київ : Центр вільної преси, 2012. 336 с.
29. Капітоненко М. Г. Силовий фактор у міжнародних відносинах : монографія. Київ : Київський університет, 2013. 303 с.
30. Костиця І. О. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. Київ ; Чернівці: Букрек, 2017. 223 с.
31. Країнознавство: теорія та практика : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Ю. С. Занько, Н. М. Ганич. Київ : ЦУЛ, 2018. 528 с.
32. Кулініч М. А., Татаренко Н. О., Циватий В. Г. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / за ред. Л. Д. Чекаленко. Київ : ДАУ, 2013. 628 с.
33. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції : підручник. Київ : ЦУЛ, 2015. 320 с.
34. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 602 с.
35. Осипенко В. В. Системні інформаційно-аналітичні дослідження в міжнародних відносинах : підручник. Київ : КиМУ, 2018. 256 с.
36. Політична географія і геополітика: навч. посіб. / Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін.; за ред. Б. П. Яценка. Київ : Либідь, 2011. 256 с.
37. Прокопенко Т. О. Теорія систем і системний аналіз : навч. посіб. Черкаси: ЧДТУ, 2019. 139 с. [Електронний ресурс]
38. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія / В. М. Бебик, С. І. Даниленко, В. В. Копійка та ін. Київ : Вадекс, 2019. 442 с.
39. Тетарчук І. В. Конституційне право зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 206 с.
40. Тихомирова Є. Б., Постоловський С. Р. Конфліктологія та теорія переговорів : підручник. Рівне: Університетська книга, 2017. 240 с.
41. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. У 2 т. Київ : Основи, 2004. 615 с.

42. Туленков М.В. *Теорія систем і системний аналіз у соціології: підручник*. Київ : Каравела, 2020. 596 с.
43. Фергюсон Н. *Цивілізація. Як Захід став успішним*. Київ: Наш формат, 2017. 488 с.
44. Фукуяма Ф. *Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції* ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2018. 576 с.
45. Фукуяма Ф. *Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії* ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2019. 608 с.
46. Шергін С. О. *Політологія міжнародних відносин: навч. посіб.* Київ: ДАУ при МЗС України, 2017. 200 с.
47. *International Relations Theory* / S. McGlinchey, R. Waters, C. Scheinpflug (eds.). Bristol: E-International Relations, 2017. xxi, 166 p.
48. Lawson S. *Theories of International Relations : Contending Approaches to World Politics*. Oxford, UK: Polity Press, 2015. 288 p.
49. *Theories of International Relations* / R. Devetak, J. True (eds.) 6th ed. London: Bloomsbury Publishing PLC, 2021. 310 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. Електронний депозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / Факультет історії та міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин та суспільної комунікації. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jsru/handle/lib/11765>
2. Інституційний репозитарій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» / Юридичний інститут / Кафедра політичних технологій. URL: <http://193.110.163.202/handle/2010/21654>
3. Електронний репозитарій Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова / Факультет міжнародних відносин, політології та соціології. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/16>
4. Репозитарій Національного авіаційного університету / Факультет міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин, інформації та регіональних студій. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/9125>
5. Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua>
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Brookings Institution. URL : <https://www.brookings.edu/>
8. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
9. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
10. European Union (EU). URL : https://europa.eu/european-union/index_en
11. Institute for the Study of War (ISW). URL : <https://www.understandingwar.org/>
12. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL : <https://www.nato.int/>
13. RAND («Research and Development») Corporation. URL : <https://www.rand.org/>
14. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL : <https://www.sipri.org/>
15. The Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL : <https://www.csis.org/>

16. United Nations (UN). URL : <https://www.un.org/en/>